

פסיכולוגיה התפתחותית

מרצה : ד"ר עומר לנס

מטרות הקורס:

הקורס יסקור את תהליך ההתפתחות הנורמטיבית מתחילת החיים ועד גיל ההתבגרות, תוך התייחסות לגורמים המרכזיים המשפיעים על טיבה - מאפיינים גנטיים, מערכת המשפחה, הסביבה החברתית והתרבותית. במקביל ייושם דגש על ההיבטים השונים של ההתפתחות בכל שלב התפתחותי - ההיבט הפיזיולוגי, הקוגניטיבי, הרגשי והחברתי.

דרישות הקורס:

1. נוכחות סדירה והשתתפות פעילה בשיעורים.
2. קריאת הספרות המקצועית ברשימה הביבליוגרפית.
3. מבחן מסכם

ספר הקורס:

סרוף, א., קופר, ר. ודהארט, ג. (1998). התפתחות הילד ומהלכה (מהדורה שלישית). האוניברסיטה הפתוחה.

מבוא לפסיכולוגיה, האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב, יחידות 8- פסיכולוגיה התפתחותית

הערה : נשמר למרצה הזכות לשנות את המבנה ודרישות הקורס במהלך הסמסטר.

תכני הקורס:

שיעור 1: מהי פסיכולוגיה התפתחותית? הצגת שיטות המחקר בפסיכולוגיה התפתחותית וסקירת תיאוריות שונות הבוחנות את ההתפתחות מהיבט קוגניטיבי, התנהגותי, רגשי וחברתי.

קריאה: פרק 1, עמודים 32-43; פרק 2, עמודים 46-52.

שיעור 2- תאורית ההתקשרות- מושגי בסיס ואופן התפתחותה של התאוריה
קריאה: האוניברסיטה הפתוחה, יחידה 8.

שיעור 3: ההקשרים של ההתפתחות - הקשר ביולוגי, הקשר משפחתי, הקשר חברתי והקשר תרבותי. השמת דגש על פעילות גומלין מתמדת בין ההקשרים, אשר יוצרים יחדיו את "היסטורית ההתפתחות" של כל אדם.

קריאה: פרק 2, עמודים 84-100.

פלטי, ח. (2006). אי שוויוניות בבריאות ילדים גורמים סביבתיים. הדעה הרווחת, 7-9.

Rosenthal, M. K. & Roer-Strier, D. (2001). Cultural differences in mothers' developmental goals and ethnotheories, *International Journal of Psychology*, 36(1), 20-31.

שיעור 4: תאורית ההתקשרות- המשך, מרי איינסורט וסיטואצית הזר

שיעור 5: ההתפתחות הקדם לידתית- התפתחות תקינה וסיכונים אפשריים. הצגת ההיריון והלידה הן מנקודת מבטה של האם והן מנקודת מבטו של האב, מתוך ראיית ההורים כסביבת ההתפתחות של העובר.

קריאה: פרק 3, עמודים 116-134.

Henwood, K., & Procter, J. (2003). The "good father": Reading men's accounts of paternal involvement during the transition to first time fatherhood. *British Journal of Social Psychology*, 42, 337-355.

Leschied, A. W., Chiodo, D., Whitehead, P. C., & Hurley, D. (2005). The relationship between maternal depression and child outcomes in a child welfare sample: implications for treatment and policy. *Child and Family Social Work*, 10, 281–291.

שיעור 6: תאורית ההתקשרות- סגנון D- מרי מיין, הורביץ, ברטלמאו וגריפין

שיעורים 7-8: תקופת הינקות התפתחות החישה והתפיסה- רפלקסים, למידה אסוציאטיבית, למידה על ידי חיקוי ו"מוכנות".

- התפתחות קוגניטיבית- ההתפתחות הסנסומוטורית, התפתחות קביעת אובייקט (פיאז'ה).
- התפתחות רגשית- תיאורית ההתקשרות ודפוסי התקשרות (בולבי), גישת המזג, חשיבות הטיפול המוקדם להתפתחות הנורמאלית של התינוק.

קריאה: פרק 4, עמודים 173-179; עמודים 180-194; פרק 5, 228-234; פרק 6, עמודים 274-289.

Newman, D. L., Caspi, A., Moffitt, T. E., & Silva, P. A. (1997). Antecedents of adult interpersonal functioning: Effects of individual differences in age three temperament. *Developmental Psychology*, 33(2), 206-217.

Ryan, V. (2007). Filial Therapy: Helping children and new carers to form secure attachment relationships. *British Journal of Social Work*, 37, 643–657.

שיעור 9-10: פאול וליברמן- הפרעות בהתקשרות

שיעורים 11-12: התפתחות השפה- רכיבי השפה, מטלות מרכזיות בלמידה המוקדמת של השפה, שגיאות בלמידת המילים המוקדמת.

- התפתחות רגשית וחברתית- תהליך היפרדות והייחוד (מהלר), צמיחת החברותיות, המודעות לעצמי ולזולת.

קריאה: פרק 7, עמודים 305-338; פרק 8, עמודים 349-363, 369-374.

שיעור 13: המודל ההתפתחותי של פרויד- מושגים ועקרונות

קריאה: האוניברסיטה הפתוחה, יחידה 8

שיעורים 14-15: גיל הגן

- התפתחות קוגניטיבית- מאפייני תהליכי חשיבה: הסקת מסקנות על הסיבות לדברים, הבנת כלים כמותיים וכלים מושגיים אחרים.
- התפתחות רגשית וחברתית- פיתוח יכולת ויסות עצמית, פיתוח ההערכה העצמית, פיתוח מושג של תפקיד המין, כניסה לקבוצת השווים.
- תפקיד המשחק בהתפתחות בגיל הגן.

קריאה: פרק 10, עמודים 451-473.

Tapper, K., & Boulton, M. J. (2005). Victim and peer group responses to different forms of aggression among primary school children. *Aggressive Behavior* 31, 238-253.

שיעור 16: המודל ההתפתחותי של פרויד- השלב האוראלי

שיעורים 17-18: הילדות

- התפתחות קוגניטיבית- מושגי השימור, מיומנויות סיווג, עליה במיומנויות הזיכרון (פיאז'ה), השמת דגש על הקשר בין פעילות גומלין ולמידה ("פיגוס", ברונר).
- התפתחות רגשית וחברתית: יצירת חברויות נאמנות וחיבתן להמשך ההתפתחות.

קריאה: פרק 11, עמודים 509-514; פרק 12, עמודים 541-565.

Bachar, E., Canetti, L., Bonne, O., Kaplan De-Nour, A., & Shalev, A. (1997). Pre-adolescent chumship as a buffer against psychopathology in adolescents with weak family support and weak parental bonding. *Child Psychiatry and Human Development*, 27(4), 209-220.

שיעור 19: המודל ההתפתחותי של פרויד- השלב האנאלי

שיעורים 20 - 22: גיל ההתבגרות

- התפתחות קוגניטיבית- הצגת גישות שונות להסבר ההתפתחות קוגניטיבית בהתבגרות: תיאורית האופרציות הפורמליות (פיאז'ה), יכולת עיבוד המידע, חברות קוגניטיבי.
- שינויים בקוגניציה החברתית- "הקהל המדומה", "המעשייה האישית", שיקול הדעת המוסרי: המודל של פיאז'ה והמודל של קולברג.

- התפתחות רגשית – משבר הזהות (אריקסון), תהליך היפרדות והייחוד השני (בלוס), פיתוח הזהות (מרסיה).
- התפתחות חברתית- מאפייני החברות בהתבגרות: חשיפה עצמית, אינטימיות, מחויבות, המפגש עם בני המין השני ופעילות מינית.
- הכניסה המוקדמת לתפקידים בוגרים והשלכותיו על ההתפתחות בעתיד תיאורית "הבגרות הכוזבת" (נויקום).

קריאה: פרק 13, עמודים 600-592, 616-606; פרק 14 עמודים 677-675, 659-656, 651-635.

רהב, ג., ווזנר, י., ועזיזה, פ. (עורכים). (2007). נוער בישראל 2005. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, ביה"ס לעו"ס ע"ש בוב שפל.

Helsen, M., Vollebergh, W., & Meeus, W. (2000). Social support from parents and friends and emotional problems in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 319-335.

שיעור 23: סיכום

שיעור 24- הכנה למבחן